

Inledning

Bakgrund och syfte

Enligt plan- och bygglagen ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan som anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden och den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Den gällande översiktsplanen från 2017 har bedömts inaktuell av kommunen varvid en ny översiktsplan ska tas fram.

Enligt 6 kapitel 11 § miljöbalken ska en miljöbedömning genomföras av planer som kan antas innebära en betydande miljöpåverkan. En översiktsplan är en plan som omfattas av det kravet, vilket innebär att planen ska genomgå en strategisk miljöbedömning och en miljökonsekvensbeskrivning upprättas. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen för att främja en hållbar utveckling.

Simrishamns kommun har valt att göra en hållbarhetsbedömning av översiktsplanen. Hållbarhetsbedömningen är skriven av Simrishamns kommun.

En hållbarhetsbedömning innebär ett bredare grepp än vad som krävs av en miljöbedömning enligt miljöbalken. Syftet med att genomföra en hållbarhetsbedömning är att integrera samtliga hållbarhetsdimensioner, social-, miljömässig- och ekonomisk hållbarhet, i planeringen.

Användning

Geografisk avgränsning

Hållbarhetsbedömningen omfattar i första hand samma geografiska område som översiktsplanen, det vill säga hela Simrishamns kommun.

Avgränsning av aspekter

Hållbarhetsbedömningen är strukturerad utifrån sex teman. Inom respektive tema berörs såväl miljömässiga, sociala och ekonomiska hållbarhetsperspektiv. Följande teman har bedömts som relevanta att behandla i konsekvensbeskrivningen:

- Klimat och hushållning av resurser
- Biologisk mångfald och naturmiljö
- Landskap och kulturmiljö
- Bostäder och sysselsättning
- Hälsa och livskvalitet
- Delaktighet och demokrati

Avgränsning i tid

Hållbarhetsbedömningen omfattar i första hand samma planeringshorisont som översiktsplanen, vilket är fram till år 2040. I samband med hållbar utveckling är ett viktigt perspektiv att se till påverkan för hänsyn till framtida generationer. Det kan därmed vara aktuellt i vissa resonemang och för vissa aspekter att ha ett längre tidsperspektiv än fram till år 2040.

Detta kan röra exempelvis perspektiv som klimatförändringar och hushållning av mark, vatten och resurser.

Metod för bedömning

EN MKB:s omfattning och detaljeringsgrad ska enligt miljöbalkens 6 kapitel 12 § vara rimlig med hänsyn till följande:

- Bedömningsmetoder och aktuell kunskap
- Planens innehåll och detaljeringsgrad
- Var i en beslutsprocess som planen befinner sig
- Allmänhetens intresse
- Visa frågor som kan bedömas bättre i samband med prövningen av andra program eller i tillståndsprövningen av verksamheter och åtgärder

Sammantaget innebär detta att vissa effekter blir mer belysta än andra och att aspekter som har liten betydelse kan behandlas översiktligt eller utelämnas. Det innebär också att konsekvenser av en översiktsplan endast kan göras på den nivå och utifrån de intentioner och ställningstagande för fysisk planering som framhålls i planen.

I bedömningen av översiktsplanen är fokus på de ställningstaganden som beskrivs och markanvändningskartan. Övrig text och kartor ingår också i bedömningarna men tillskrivs inte med samma tyngd. Översiktsplanens markanvändningskarta och ställningstagande utgör de konkreta delarna av planen som kan antas få genomslag i efterföljande planering.

Bedömningsgrunder

För att systematisera och underlätta konsekvensbedömningen används bedömningsgrunder. Där det är möjligt anges bedömningsgrunder i form av lagkrav. För aspekter som saknar sådana krav utgör exempelvis miljömål, allmänna förutsättningar och värdebeskrivningar bedömningsgrund.

Nollalternativ

En miljökonsekvensbeskrivning ska enligt miljöbalken innehålla en redovisning av alternativa platser, om sådana är möjliga, samt alternativa utformningar med en motivering varför ett visst alternativ har valts bort. Utöver det ska ett nollalternativ presenteras.

Enligt miljöbalken 6 kapitel 11 § ska miljökonsekvensbeskrivningen till en plan beskriva miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs. Nollalternativet ska sedan jämföras mot övriga alternativ som presenteras. I detta fall beskriver nollalternativet den förväntade utvecklingen i kommunen om förslag till ny översiktsplan inte antas och genomförs. Nollalternativet innebär därmed att gällande översiktsplan Framtiden: översiktsplan för Simrishamns kommun, fortsatt är det strategiska dokument som ger vägledning vid planering av kommunens markanvändning.

Gällande översiktsplan speglar till viss del kommunens aktuella viljeinriktning, men har i andra delar kommit att spela ut sin roll. En del av utpekade utbyggnadsområden har redan byggts ut,

medan andra utpekade områden inge längre bedöms vara aktuella för utbyggnad på grund av exempelvis förändrad politisk inriktning och ny kunskap. Sedan gällande översiktsplan antogs har det planerats för sammanhållen bebyggelse på platser som inte är utpekade som utbyggnadsområden.

Markanvändning

Allt som allt omfattar den nya översiktsplanen mark för cirka 500 nya bostäder i kommunens basorter. Avseende infrastruktur är det främst planeringen av förbifart Gärsnäs som ska ses som en större infrastrukturutbyggnad.

Den nya översiktsplanen tar hänsyn till värdefulla natur- och kulturmiljöer genom att peka ut aktuella riksintressen och befintliga samt förslag till nya naturskydd.

Alternativ lokalisering

Enligt miljöbalken 6 kapitel 11 § ska en miljökonsekvensbeskrivning identifiera, beskriva och bedöma rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd. En översiktsplans geografiska räckvidd är lagstadgad till att omfatta hela kommunens yta varpå inga alternativa geografiska avgränsningar har utretts. Inom ramarna för översiktsplaneprocessen görs en kontinuerlig bedömning och överväganden av rimliga alternativ. Diskussioner kring olika scenarier och alternativ utformning av översiktsplanen har förts löpande under processen genom att involvera flera delar av den kommunala organisationen. Kommunens aktuella förutsättningar och intressen har legat till grund för de utvecklingsområden som föreslås. Identifiering, beskrivning och bedömning av rimliga alternativa scenarier kan sägas ha genomförts i och med processen för framtagandet av planförslaget, där avväganden mellan olika alternativ skett kontinuerligt. Att identifiera ett rimligt scenario för kommunens fysiska utveckling som kan ställas mot framtaget förslag till översiktsplan bedöms inte vara möjligt

Urvalsprocessen av nya utbyggnadsområden i planförslaget

I ett tidigt skede av ÖP-processen arbetade en grupp tjänstepersoner med att inventera outnyttjade utbyggnadsområden i gällande översiktsplanen samt förslag på nya utbyggnadsområden från konsultfirman Tyréns. Urvalet av utbyggnadsområden utgick bland annat från aspekterna, kulturmiljö, klimatrelaterade risker, vattenskyddsområden, naturvärden och tillgång till kollektivtrafik. Flera av förslagen till utbyggnadsområden valdes bort på grund av höga naturvärden, omfattades av vattenskyddsområde, inom riskområde för kusterosion och stigande havsnivå, där det fanns värdefull kulturmiljö eller jordbruksmark. Totalt valdes 24 utbyggnadsområden och fem utredningsområden bort. Processen ledde fram till att kustorterna fick färre utbyggnadsområden än nollalternativet medan inlandsbyarna fick fler utbyggnadsområden. För staden Simrishamn innebar processen färre utbyggnadsområden än i nollalternativet.

Utveckling av planförslaget under processen

Under arbetsprocessen med att ta fram översiktsplanen har justeringar gjorts. Nedan presenteras de justeringar som bedöms vara av störst betydelse. Justeringar som har gjorts inför samråd har utgått ifrån gällande översiktsplan.

Betydande justeringar inför samråd

- Inga utpekade utbyggnadsområden i Södra Mellby, Vitemölla och Rörum.
- Antalet utbyggnadsområden i inlandsbyarna Borrby, Hammenhög, Gärsnäs och S:t Olof har ökat.
- Totala antalet kvadratmeter utbyggnadsområde har minskat.
- De gröna pauserna har minskat i geografisk omfattning.
- Målsättningen i Agenda 2030 är inkluderat i planförslaget.
- Den nya översiktsplanen har ett mer omfattande avsnitt om klimatrelaterade risker med riskkartor och förslag till strategiska klimatanpassningsåtgärder.
- Utredningsområde för havsbaserad vindkraft har tillkommit.
- Information om ekosystemtjänster och grönblå strukturer har tillkommit.
- Uppdaterad information om kris och beredskap.
- Tematiska tillägg om havet samt vindkraft har inkluderats i nya översiktsplanen.

Betydande justeringar inför granskning

Presenteras efter samråd.

Betydande justeringar inför antagande

Presenteras efter granskning.

Miljö- och hållbarhetskonsekvenser

Hållbarhetsbedömningen är strukturerad utifrån sex teman. Inom respektive tema berörs såväl miljömässiga som sociala och ekonomiska hållbarhetsperspektiv, i den mån de bedöms påverkas. Perspektiv som hanteras övergripande inom samtliga teman, om det bedöms relevant, är ekosystemtjänster, attraktivitet och kommunekonomi. Under vardera rubriken redovisas en jämförelse med nollalternativet samt förslag till åtgärder i syfte att minska negativ påverkan i de fall planförslaget bedöms medföra negativa konsekvenser.

Klimat och hushållning av resurser

I den här delen behandlas översiktsplanens hushållning med resurser, klimatrelaterade risker och klimatanpassning.

Med resurser avses användningen av resurser som mark, vatten, råvaror och energi. En långsiktig god hushållning av resurser är själva kärnan i en hållbar utveckling. I Simrishamns kommun bedöms framför allt skogsmark, jordbruksmark, grundvatten (dricksvatten), ytvatten och energi vara relevanta. Skog utgör en resurs på flera sätt, förutom att utgöra virkesförråd är skogen livsmiljö för många djur och växter, erbjuder möjlighet till rekreation och friluftsliv samt utgör en kolsänka då skogsmark kan lagra kol genom nettoupplagring av koldioxid. Grund- och ytvatten förser oss med ekosystemtjänster, exempelvis vattenrening, biologisk mångfald, livsmedelsförsörjning, rekreation och naturupplevelser. Jordbruksmark är en platsbunden resurs

som kan ge livsmedel, foder och energi under mycket lång tid. Ianspråktagande av jordbruksmark ses som negativt då jordbruksmark inte går att återskapa på samma plats igen.

Med klimat avses dels klimatpåverkan, framför allt genom utsläpp av växthusgaser men även genom markanvändning, dels klimatanpassning, det vill säga att skapa beredskap för de klimatförändringar som sker. Simrishamns kommun behöver exempelvis förhålla sig till effekterna av temperaturhöjning, ökad nederbörd, stigande havsnivåer, kusterosion och ras- och skredrisk samt minskad tillgång till dricksvatten som förväntas öka på grund av klimatförändringarna. Genom översiktsplaneringen har kommunen till exempel möjlighet att planera för en effektiv bebyggelsestruktur som hushållar med mark och nyttjar befintliga strukturer och verkar för hållbara transporter. I översiktsplaneringen ska kommunen enligt lagkrav i plan- och bygglagen redogöra för klimatrelaterade risker för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion. Kommunens ska också beskriva sin syn på hur dessa risker kan minska eller upphöra (3 kapitel 5 § plan- och bygglagen).

Hushållning med resurser, minskad klimatpåverkan och klimatanpassning berör flera ekosystemtjänster (nyttor människor har av naturen), till exempel naturens förmåga att erbjuda klimatanpassning och skydd mot extremväder, vattenrening, färskvatten, matproduktion, material och energi.

BEDÖMNINGSGRUNDER OCH MÅL

Sveriges nationella klimatmål sattes i samband med den nationella klimatlagen som trädde i kraft 1 januari 2018. Det långsiktiga målet är att Sverige år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp.

Hushållning med resurser bedöms påverka Agenda 2030 mål 12 Hållbar konsumtion och produktion (delmålet 12.2 Hållbar förvaltning och användande av naturresurser). Av de svenska miljömålen påverkas framför allt God bebyggd miljö, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar och Grundvatten av god kvalitet. Hushållningen med jordbruks- och skogsmark omfattas också av bestämmelserna i 3 kapitel 4 § miljöbalken.

Hushållningen med vatten omfattas av bestämmelserna om miljökvalitetsnormer enligt 5 kapitel miljöbalken. Miljökvalitetsnormerna är juridiskt bindande för kommunerna. Av Simrishamns kommuns översiktsplan ska det framgå hur kommunen anser att miljökvalitetsnormer ska följas och tydliggöra om det finns risk att miljökvalitetsnormer överskrids eller inte. Miljökvalitetsnormerna kommer hanteras mer ingående i sista avsnittet.

Klimat påverkar framför allt Agenda 2030 mål 13 Bekämpa klimatförändringarna (delmålet 13.1 Stärk motståndskraften mot och anpassningsförmågan till klimatrelaterade katastrofer). Av de svenska miljömålen påverkas framför allt Begränsad klimatpåverkan.

Konsekvenser av planförslaget

Nedan presenteras bedömning av de konsekvenser som planförslaget bedöms medföra för aspekterna hushållning av resurser, klimatpåverkan och klimatanpassning.

Hushållning av resurser

Stora delar av Simrishamns kommun utgörs av jordbruksmark med stor betydelse för livsmedelsproduktionen och livsmedelsförsörjningen. Inom kommunen finns också tillgång till blå livsmedelsförsörjning och sammanhängande skogsstråk med framför allt lövträd.

Planförslagets utbyggnadsinriktning för bebyggelse innebär att utvecklingen av bebyggelse i samtliga orter ska ske genom förtätning och komplettering inom den befintliga bebyggelsestrukturen samt ianspråktagande av ny mark inom utpekade områden. Genom förtätningen skapas goda förutsättningar för ett effektivt markutnyttjande där befintliga strukturer såsom vatten- och avloppsnät kan användas. Inom områden där förtätning anses möjlig kan det enligt planförslaget ske under förutsättning att en avvägning mellan grönstruktur, kulturmiljöer och ytor för översvämning och skyfall gjorts. Bland flera skildras dessa aspekter under respektive utbyggnadsområde.

Ny bebyggelse föreslås till största delen i utkanten av befintliga tätorter. Planförslaget nyttjar därmed till stor del befintliga strukturer då föreslagna utbyggnadsområden planeras i anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur.

Jordbruksmark

En del ny bebyggelseutveckling pekas ut på ytor som antas utgöra brukningsvärd jordbruksmark. De ytor med jordbruksmark som kan komma att bebyggas ligger i anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur och bedöms inte fragmentera omgivande jordbrukslandskap. Planförslaget inkluderar även konsekvenser och hänsyn till varje utpekat utbyggnadsområde och dessa aspekter kommer behöva hanteras i kommande planer och prövningar. Utifrån redovisningen och ställningstaganden i översiktsplanen bedöms även ianspråktagandet av jordbruksmark vara motiverat och att kravet på väsentligt samhällsintresse uppfylls.

När kommunen föreslår exploatering på åkermark och fruktodling är det för att tillgodose väsentliga samhällsintresset att stärka orter med service genom exempelvis mark avsatt för bostadsbebyggelse och näringsverksamhet, i en kommun som i övrigt består av glesbygd. Det är av stort intresse att livet i orterna kan fortsätta utvecklas och också utgöra nav för de boende i omgivande landsbygd.

Konsekvensen av att jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse bedöms bli något negativ då markens förmåga att leverera resurser upphör. Jordbruksmarken som tas i anspråk är dock generellt små områden som ligger i anslutning till befintlig bebyggelse och bedöms inte fragmentera omkringliggande jordbruksmarker så att förutsättningar för ett rationellt brukande på kvarvarande jordbruksmark påverkas negativt. I Gärsnäs, Borrby, Hammenhög och Brantevik finns utpekade områden på jordbruksmark.

Ianspråktagandet av jordbruksmark kan även medföra att värden kopplade till natur och kulturmiljö försvagas, om markerna har betats eller har lång hävdkontinuitet. I planförslaget finns inget utbyggnadsområde på betesmark eller betesmark med lång hävdkontinuitet. Förlust av sådana marker kan medföra minskad biologisk mångfald och försvagade ekosystemtjänster. Utöver det har klimatförändringar, globala kriser och andra osäkerheter avlöst varandra de senaste åren, vilket visar på betydelsen av att bevara jordbruksmarken och därmed möjligheten till produktion av livsmedel.

Hushållning av resurser i havet

Stora delar av kommunens geografiska yta består av hav. Östersjöns ringa geologiska ålder i kombination med dess tidigare växlingar mellan sötvattensjö och avgränsad havsarm har inneburit att relativt få arter hunnit eller kunnat etablera sig där. Det är framför allt närmast landområdet som djur- och växtvärdena är som högst. Det bedöms som positivt att planförslaget pekar ut förslag på nya marina reservat i syfte att skydda naturvärden. För att säkerställa det lokala fisket är det av vikt att småskaligt fiske och algodling tillåts inom de framtida marina reservaten.

Vad gäller utredningsområdet för ny havsbaserad vindkraftspark är det av vikt att parkens påverkan på det marina livet undersöks i en miljökonsekvensbeskrivning i kommande process. Likaså behöver tillståndsprocessen ta hänsyn till huruvida en ny vindkraftspark kommer påverka landskapsbilden och aktuella riksintressen, exempelvis högexploaterad kust och riksintresse för yrkesfiske och hamn för landning av fisk.

Skogsmark

Inget utbyggnadsområde bedöms påverka större skogsområden negativt. Det är även positivt att planförslaget pekar ut de stora sammanhängande skogsområden som gröna stråk och att dessa ska bevaras.

Vatten

Planförslaget beskriver flera utmaningar utifrån vattenperspektivet och presenterar även ställningstagande som redogör att byggnation utan särskilda åtgärder ska inte tillåtas inom vattenskyddsområden, vilket verkar för att grundvattentillgångarna i kommunen skyddas och säkras på sikt. Planförslaget föreslår inga utbyggnadsområden inom vattenskyddsområde. Däremot pekas ett utredningsområde för verksamheter ut inom ett vattenskyddsområde i västra Simrishamn.

I planförslaget skildras att kommunen ska bygga ut och underhålla ledningsnätet för spillvatten samt centralisera behandlingen av avloppsvatten för att möta kommande miljökrav från EU, vilket är positivt för kommunens invånare och miljön.

Beträffande miljö kvalitetsnormer beskriver planförslaget bland annat att vattenkvaliteten i kommunens vattendrag fortsatt ska förbättras genom åtgärder för att uppnå bättre ekologisk status och för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska uppfyllas. Enligt planförslagets generella ställningstagande gällande vatten ska kommunen arbeta gränsöverskridande för en förbättrad vattenkvalitet, vilket är positivt.

Planförslaget lyfter även fram förslag på nya områden som är relevanta för det fortsatta anläggandet av våtmarker. Våtmarker är inte bara en kostnadseffektiv åtgärd för vattenrening och vattenreglering, utan inhyser även andra värden som biologisk mångfald och naturupplevelser.

Klimatpåverkan och klimatanpassning

För en minskad klimatpåverkan inom Simrishamns kommuns geografiska område är två viktiga faktorer hållbart resande och energiförsörjningen. Kommunens klimatpåverkan och möjlighet att påverka sina utsläpp av växthusgaser spänner dock över fler områden som klimatpåverkan från byggande, upphandling och naturliga kolsänkor. I och med att planförslaget till övervägande del

nyttjar befintliga strukturer, i anslutning till befintliga tätorter och befintlig transportinfrastruktur, bedöms planen ta hänsyn till att planera för hållbart resande. En annan positiv aspekt är ställningstagandet om att kommunen ska uppmuntra och underlätta utbyggnaden av laddinfrastruktur, vilket uppmuntrar till grön omställning i fordonsflottan och skapar förutsättningar för minskad klimatpåverkan. Planförslaget bedöms därmed medföra positiva effekter gällande förutsättningar för hållbart resande.

Vad gäller energiproduktion redogör kommunen att de är positiva till fossilfri och förnybar energiproduktion och ambitionen är att öka produktionen inom kommunens geografiska område. Detta syns genom att planförslaget dels pekar ut lämpliga områden för landbaserad vindkraft, dels ett större utredningsområde för havsbaserad vindkraft. Utöver det presenterar kommunen ett ställningstagande som uppmuntrar elnätbolagen att utöka kapaciteten i elnätet, vilket är positivt för den gröna omställningen som kommer kräva mer el.

Kommunen identifierar flera klimatrelaterade risker som kan ge effekter som på olika sätt påverkar lokalsamhället. Exempelvis temperaturhöjning, ökad nederbörd, stigande havsnivåer och kusterosion, minskad tillgång till dricksvatten och ett förändrat växt- och djurliv. Planförslaget innehåller flera ställningstaganden och förslag på åtgärder som syftar till att motverka dessa negativa effekter av klimatförändringarna. Planförslaget lyfter vikten av gröna- och blå strukturer i landskapet och den förmåga de har att förebygga oönskade effekter av klimatförändringarna. Simrishamns kommuns natur genererar stora mängder ekosystemtjänster som behöver bevaras och stärkas enligt översiktsplanen. Exempel på ekosystemtjänster från naturen är motverkande av värmeöar, vattenhållande förmåga i landskapet och att minimera risk för översvämning på oönskade platser. Det är positivt att problematiken och behoven gällande klimatanpassning synliggörs i planförslaget, samt att ställningstaganden inkluderar flera åtgärdsområden med fokus på naturbaserade åtgärder.

Utöver tidigare nämnda klimatanpassningsåtgärder möjliggör översiktsplanen även för kustskydd i syfte att skydda bakomliggande bebyggelse, framför allt i fiskelägena. Ofta står åtgärdens påverkan på miljön dock i intressekonflikt med åtgärdens syfte att skydda människors hälsa och säkerhet samt bevara den byggda miljön. Hur dessa effekter ska kunna begränsas eller minimeras måste hanteras vidare i kommande tillståndsprocesser för de aktuella skydden.

Risk för negativa konsekvenser avseende kustskydd bedöms uppkomma inom miljöaspekterna naturmiljö, vattenmiljö, hushållning med naturresurser, kulturmiljö och för övriga riksintressen. Markingreppen som kustskydden innebär riskerar att påverka de naturvärden som finns längs med kusten. På längre sikt riskerar även kustskydden att ha negativa konsekvenser på landskapsbilden då skydden i detta perspektiv kommer att behöva byggas högre.

Samtidigt kan kustskydden även ha flera positiva konsekvenser för omgivningen. Genom att uppföra kustskydden kan viss bebyggelse skyddas som är uttryck för riksintresset för kulturmiljövården. Skydden bedöms därför i vissa fall kunna säkra kulturmiljövården mot översvämning. Avseende vattenmiljö bedöms både positiva och negativa konsekvenser kunna uppstå. Planförslaget föreslår att kustnära verksamhetsområden samt reningsverk ska skyddas mot översvämning, vilket minskar risken för läckage av föroreningar och näringsämnen, vilket är positivt avseende vattenmiljön.

Planförslaget bedöms sammantaget kunna bidra positivt till kommunens förutsättningar och fortsatta arbete med klimatanpassning. Planförslaget inkluderar ställningstaganden, åtgärdskartor, blå- och gröna strukturer samt riskkartor, vilket synliggör en tydlig riktning mot robusthet, hållbarhet och att säkerställa kommunens attraktivitet för framtida generationer.

Konsekvenser nollalternativ

Jordbruk

- I nollalternativet kvarstår utbyggnadsområden på jordbruksmark. I den nya översiktsplanen har en del av dessa tagits bort samtidigt som ett par nya utbyggnadsområden på jordbruksmark tillkommit. I praktiken innebär den nya översiktsplanen en liten förbättring avseende skydd av jordbruksmark. I såväl nollalternativet som i planförslaget föreslås förbifart Gärsnäs som kommer ta jordbruksmark i anspråk. Till skillnad från gällande översiktsplan är inte förbifart Simrishamn med i planförslaget, vilket är positivt utifrån perspektivet att hushålla med jordbruksmark. Dessutom har stora utbyggnadsområden på jordbruksmark i Skillinge samt utredningsområden i Kivik tagits bort.

Skog

- Jämfört med nollalternativet har planförslaget större sammanhängande grönstråk där skogsområden ingår. Nollalternativet har dock en mer fördjupad beskrivning av naturvärdena i skogsområdena.
- Ingen större förändring jämfört med nollalternativet bortsett från att planförslaget pekar ut grönstråk där större sammanhängande skogsområden ingår medan nollalternativet har en mer ingående beskrivning om naturvärdena i skogsområdena.

Vatten

- Jämfört med nollalternativet har den nya översiktsplanen inga utredningsområden för ny bebyggelse inom vattenskyddsområden. Dock finns det ett utredningsområde för verksamheter inom ett område som är föreslaget nytt vattenskyddsområde.
- Jämfört med nollalternativet belyser Simrishamns kommun genom ställningstagande att kommunen ska fortsätta bygga ut och underhålla ledningsnätet för spillvatten samt centralisera behandlingen av avloppsvatten för att möta kommande miljökrav från EU.

Klimatpåverkan och klimatanpassning

- I jämförelse med nollalternativet bedöms planförslaget inte vara mer utvecklat än nollalternativet vad gäller hållbar energiförsörjning. Vad gäller vindkraften bedöms planförslaget vara mer utvecklat än i nollalternativet. Anledningen är att den nya översiktsplanen har pekat ut ett större utredningsområde för havsbaserad vindkraft, vilket kan förbättra möjligheten för ytterligare förnybar energiproduktion. Havsbaserad vindkraft brukar ofta ses som mer pålitlig än landbaserad vindkraft.
- I jämförelse med nollalternativet bedöms planförslaget vara betydligt mer utvecklat vad gäller synen på att motverka negativa effekter av klimatförändringar.

Naturmiljö och biologisk mångfald

I detta avsnitt behandlas översiktsplanens påverkan på natur och den biologiska mångfalden. Begreppet biologisk mångfald avser variationsrikedomen mellan arter, inom arter och i livsmiljöer. Biologisk mångfald och de ekologiska sambanden utgör grunden för ekosystem. Således är biologisk mångfald grunden för de ekosystemtjänster som vi människor nyttjar.

BEDÖMNINGSGRUNDER OCH MÅL

Naturmiljö och biologisk mångfald omfattas av både Agenda 2030-mål och svenska miljömål. Biologisk mångfald och naturmiljö bedöms påverka Agenda 2030 mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald (delmålet 15.5 Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer)). Av de svenska miljömålen påverkas framför allt Levande sjöar och vattendrag, Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv.

Konsekvenser av planförslaget

Simrishamns kommun har ett flertal värdefulla naturmiljöer och vattenområden som har stor betydelse för den biologiska mångfalden och grönstrukturen. Många av naturmiljöerna skyddas av riksintresse för naturvård, Natura 2000, naturreservat och nationalpark. Flera ställningstagande i översiktsplanen handlar om att säkerställa att värdefulla naturmiljöer bevaras. Översiktsplanen föreslår även ett antal utbyggnadsområden och få av dem ligger i direkt anslutning till naturområden som omfattas av skydd. Det är positivt att översiktsplanen redogör att i vissa av utbyggnadsområdena kommer det krävas vidare undersökningar avseende undersökning av naturvärden i kommande detaljplaneprocesser. Det visar på att kommunen har tagit hänsyn naturvärden inom utpekade utbyggnadsområden. Ett sådant utbyggnadsområde är exempelvis Södra Koloniområdet som ligger i direkt anslutning till ett naturreservat med flera groddjur. Här har kommunen redogjort att bebyggelsens påverkan på groddjur behöver utredas vidare i kommande detaljplaneprocess.

Samtliga utbyggnadsområden ligger i anslutning till befintlig bebyggelse i kommunens största orter, vilket minskar risken för fragmentering av viktiga gröna korridorer och är positivt för den biologiska mångfalden. Det är även fördelaktigt att översiktsplanen synliggör viktiga grönstråk och lämpliga områden för nya våtmarker, vilket kan gynna den biologiska mångfalden.

Områdena som omfattas av gröna pauser har minskat i geografisk omfattning. Numera avgränsas den gröna pausen i väster av väg 9 i den norra delen av kommunen och av kustvägen i den södra delen av kommunen. I kustzonen finns det nio landskapsområden, så kallade gröna pauser, som är de glest bebyggda mellanrummen mellan varje tät kustort i kommunen. Syftet är att åskådliggöra vilka värden som finns, vad som hotar dem och vad som skulle kunna utveckla dem. Vidare är syftet att skydda områdenas samlade natur- och kulturvärden och bevara värdena för turism och friluftsliv. Eftersom gröna pauserna minskar i omfattning kan det finnas en risk för ökad fragmentering i landskapet genom ny bebyggelse. Dock består stora delar av områdena som inte längre kommer omfattas av grön paus av jordbruksmark. I översiktsplanen redogörs att kommunen ska vara restriktiv med ny bebyggelse som riskerar att skada högklassad jordbruksmark, utpekade naturbetesmarker och ängsmarker, vilket in sin tur ger ett visst skydd.

Delar av området som i planförslaget inte längre omfattas av grön paus har tidigare varit ett tillsynsområde för länsstyrelsen Skåne. Anledningen är det historiska exploateringstrycket och bebyggelseutveckling som har riskerat att hota de värden som Grön paus är avsedd att skydda. Att grön pausområdet numera minskar i detta område ökar risken för ytterligare exploatering.

I flera områden i kommunen finns förekomst av de skyddsvärda arterna Hasselmus och Vattensalamander. Förekomsten av dessa arter behöver utredas med hjälp av naturvärdesinventeringar.

I översiktsplanen pekas flera områden ut för utbyggnad av vindkraft. I samband med tillståndprocesser kommer utredning och redovisning av konsekvenserna för naturmiljövärden att krävas.

En stor del i kommunens attraktivitet ligger i dess unika och värdefulla naturmiljöer. Eftersom översiktsplanen bedöms bidra till att behålla och i viss mån stärka naturmiljöerna i stort och därmed öka kommunens attraktivitet, vilket kan få genomslag i exempelvis inflyttning och ökad turistnäring.

I planförslaget föreslås befintliga förslag till marina reservat finnas kvar, vilket är positivt för marinbiologiska värden.

Konsekvenser nollalternativ

I jämförelse med nollalternativet innehåller planförslaget färre ställningstagande som syftar till att skydda naturmiljön i kommunen. Planförslaget och nollalternativet omfattar skillnader i ställningstagande vad gäller skyddet av värdefull natur i kommunen. Antalet förslag till nya reservatbildningar på land och i havet är färre i planförslaget i jämförelse med nollalternativet. Dock tar planförslaget ett bredare grepp om naturmiljöfrågorna och omfattar även grön- och blåstrukturer och lyfter vikten av ekosystemtjänster i ett klimatrelaterat sammanhang. Däremot finns det en risk för att mindre gröna pausområden kan riskera att försämra skyddet för naturmiljöer, även om den högklassade jordbruksmarken ger ett visst skydd mot ny bebyggelse. Sammantaget är bedömningen att planförslaget innebär en försämring för naturmiljön med nedbantade gröna pausområden och inga utpekade naturreservat på land.

Landskap och kulturmiljö

Kulturmiljö – avser de miljöer som i varierande grad präglats och formats av olika mänskliga verksamheter och aktiviteter.

En kulturmiljö kan preciseras och avgränsas till att omfatta en enskild anläggning eller lämning, ett mindre eller större landskapsavsnitt, en bygd eller en region. Det kan röra sig om intensivt utnyttjade stads- eller industriområden såväl som extensivt påverkade skogs- eller fjälllandskap.

Kulturmiljön omfattar inte bara landskapets fysiska innehåll utan även immateriella företeelser som ortnamn eller sägner som är knutna till en plats eller ett område. Kulturmiljön är en del av kulturarvet.

Landskapsbilden är den samlade bilden av den visuella upplevelsen av stadens och landskapets uppbyggnad och olika beståndsdelar. Grundelementen i staden och landskapet är bland annat identitet, form, struktur, rumslighet och orienterbarhet etc.

BEDÖMNINGSGRUNDER OCH MÅL

Kulturmiljölagen säger att det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön och att ansvaret för kulturmiljön delas av alla. Kulturmiljön är en ändlig resurs och miljöbalken anger vad som är god hushållning med den fysiska miljön. Landskapet är vår gemensamma resurs och den europeiska landskapskonventionen anger att landskapet ska hanteras som en helhet och att allmänheten ska ges möjlighet till delaktighet i frågor som rör landskapet.

Riksstressen för kulturmiljövården och kulturmiljöer av allmänt intresse regleras i miljöbalken 3 kapitel 6§. Riksstressen ska skyddas mot påtaglig skada. Kulturmiljöer av allmänt intresse ska så långt som möjligt skyddas mot påtaglig skada. Riksstressen för kulturmiljön utgörs av

kulturhistoriska landskap och ska sammantaget ge en bild av landets och befolkningens utveckling. Kulturmiljöer av riksintresse har stor betydelse ur ett nationellt perspektiv. Värden som pekas ut är bundna till såväl enskilda objekt och delområden som till kulturmiljön historiska rumsliga samband. Kulturmiljö omfattas av både Agenda 2030-mål och svenska miljömål. Kulturmiljö bedöms påverka det globala målet 11. Hållbara städer och samhällen (delmålet 11.4 Skydda världens kultur- och naturarv). Av de svenska miljömålen påverkas framför allt God bebyggd miljö.

Konsekvenser planförslaget

Landskapet i kommunen präglas av rika miljöer med en lång kustlinje och varierad topografi. Med alltifrån pastorala kyrkbyar, fiskesamhällen och fruktodlingar till stationssamhällen, gamla bondgårdar och Simrishamns medeltida stadskärna, kan olika nedslag i historien upplevas. I översiktsplanen hänvisas det till kommunens arkitektur- och kulturmiljöprogram som stakar ut riktlinjer för kulturmiljön och gestaltning och utformning av ny bebyggelse. Inom kommunen finns även flera områden som omfattas av olika skydd, exempelvis riksintresse för kulturmiljö, och landskapsbildskydd.

Planförslaget innebär förtätning och utbyggnad i orter där det finns värdefulla kulturmiljöområden. Samtidigt finns det flera ställningstagande som syftar till att vårda, framhäva och utveckla kulturhistoriska värden och andra kvaliteter som tillsammans utgör identiteten för de olika orterna och för kommun, vilket bedöms bidra till att öka kommunens attraktivitet.

I översiktsplanen presenteras även ställningstagande gällande utbyggnad av solcellsanläggningar på hustak med hänsyn till andra värden, vilket innebär att kommunen ser vikten av att beakta kulturmiljön i lovsprocesserna för nya solceller.

Vad gäller områden för landbaserad vindkraft har dessa utretts i vindkraftsplanen, bland annat utifrån kulturmiljö. För utredningsområdet för havsbaserad vindkraft behöver vindparkens påverkan på kulturmiljö och landskapsbild utredas vidare i tillståndprocessen.

Majoriteten av utbyggnadsområdena ligger inte inom områden som omfattas av landskapsbildskydd.

Sammantaget är bedömningen att planförslaget tar hänsyn till landskapet och befintliga kulturmiljöer.

Konsekvenser nollalternativ

I jämförelse med nollalternativet hänvisar planförslaget till kommunens arkitektur- och kulturmiljöprogram som tar ett helhetsgrepp över bevarandet och utvecklandet av kulturmiljön i kommunen. I övrigt presenterar både nollalternativet och planförslaget liknande ställningstagande som syftar till att bevara och utveckla kulturhistoriska värden samt andra kvaliteter i den fysiska miljön kopplade till orternas och landsbygdens identitet och karaktär. Sammantaget bedöms planförslaget som mer positivt för värden kopplade till landskapet och kulturmiljön i jämförelse med nollalternativet.

Bostäder och sysselsättning

I detta avsnitt behandlas översiktsplanens planering och påverkan på befolkningsutveckling, bostäder, utbildning och arbetsmarknad. Detta perspektiv har en stor inverkan på kommunens attraktivitet och utveckling.

Bedömningsgrunder och mål

Bedömningen grundar sig på Region Skånes bostadsmodell över prognostiserat behov av nya bostäder. Mål som utgör bedömningskriterier i detta avsnitt är främst tre Agenda 2030- mål 4.God utbildning för alla, 8.Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt och 11.Hållbara städer och samhällen, och ett miljökvalitetsmål God bebyggd miljö.

Konsekvenser planförslaget

Befolkningsutveckling och behov av nya bostäder

Kommunens befolkning har legat omkring 19 000 invånare under 2000-talet, men befolkningen har under de tre senaste åren minskat. Planförslaget prognosticerar för att befolkningen kommer att fortsätta att minska i en låg takt under planperioden men att behovet av nya bostäder kommer att öka. Orsaken är den åldrande befolkningen och att genomsnittet av antalet personer per hushåll förväntas sjunka under planperioden.

Planförslagets ansats om befolkningsutvecklingen för Simrishamns kommun bedöms som relativt realistisk sett till kommunens historiska utvecklingstakt. Region Skånes bostadsmodell visar ett prognostiserat behov av 45 nya bostäder årligen och planförslagets utbyggnadsområden möjliggör för cirka 300 bostäder, exkluderat flerbostadshus.

Kommunens strategi är att det är prioriterat att realisera planreserven och att utbyggnadsområdena ska ses som ett komplement. Kommunens sammanvägda bedömning är att planförslaget möjliggör för ett antal bostäder, något i underkant med det prognostiserade behovet. Risken är att utbudet inte möte efterfrågan och att det saknas en buffert. Dessutom kan det tillkomma ny kunskap i kommande processer där bedömningen gör att en del av byggrätterna i planreserven inte är lämpliga att realisera av olika skäl. Kommunen är självkritisk och gör bedömningen att en översyn av utbyggnadsområden kommer krävas mellan samråd och granskning.

Planerad nybyggnation ska enligt planförslaget främst ske genom förtätning eller i anslutning till befintlig bebyggelse i basorterna. Detta bedöms ge förutsättning för god resurseffektivitet genom samnyttjande av befintlig infrastruktur. Utmaningen blir att bryta den historiska utvecklingen av allt fler delårsboende i kustorterna.

Bostäder för socioekonomiskt svaga grupper

I planeringsunderlaget nämner översiktsplanen att bostadsbeståndet är övervägande homogent, där övervägande andelen av bostadsbeståndet är äganderätter. Översiktsplanen lyfter att det finns ett behov av bostäder med rimliga boendekostnader.

I visionerna för de olika utbyggnadsområdena presenteras förslag på både enbostadshus och flerbostadshus, framför allt i inlandsbyarna och för staden Simrishamn. Kommunens bedömning är att det är positivt att planförslaget presenterar ställningstagande om att utbudet

av bostadstyper ska breddas. Men det är svårt att nå ekonomiskt svaga grupper med nybyggda bostäder, då nybyggda bostäder oftast har en hög hyra.

Vad gäller sociala och fysiska barriärer mellan olika områden och människor är bedömningen att översiktsplanen tar hänsyn till detta genom att föreslå utveckling av torgtor och mötesplatser. Dessutom föreslås byggnation av nya cykelvägar som förbinder inlandsbyarna och Simrishamn. Detta är positivt och kan leda till ökad gemenskap och integration mellan olika orter och områden.

Attraktionskraft och robusthet

Flera ställningstagande i översiktsplanen handlar om att främja ambitionen att utveckla befintliga kvaliteter i kommunen där närheten till landskapet, den varierande naturen och kvaliteter i den byggda miljön är central. Ställningstagande finns för att bevara och stärka gröna stråk, skapa möjlighet för nya verksamheter och bostäder i varierande miljöer, utveckling av hållbara transporter och laddinfrastruktur, vilket bedöms som positivt för kommunens fortsatta attraktivitet och tillväxt.

Utöver det presenterar översiktsplanen ett flertal ställningstagande som berör klimatförändringar och hur hänsyn till klimatförändringar behöver beaktas i den fortsatta planeringen.

Kommunikationer

Simrishamns kommun är beroende av goda kommunikationer för kommunens invånare, arbetsmarknad och näringsliv.

Planförslaget lyfter flera ställningstagande för att främja hållbara transportmedel som exempelvis cykel och kollektivtrafik, vilket är positivt för att minska utsläppen. Förslaget lyfter även ställningstagande om att framkomligheten ska förbättras på riksväg 9 och 11, vilket är positivt för att öka trafiksäkerheten.

I utvecklingsinriktningskartan pekas vissa kommunikationsstråk ut som kommunen vill ska stärkas. Utifrån planförslaget och där det idag finns större kommunikationsstråk går det att urskilja en ojämn fördelning av tillgången till kommunikationer. Det är framför allt de större orterna som har god eller relativt goda kommunikationsmöjligheter. Dock bedöms få av de mindre orterna i kommunen gynnas av planförslaget utifrån kommunikationsmöjligheterna.

I planförslaget föreslås förbifart Gärsnäs. Väg 11s sträckning genom Gärsnäs är en av stråkets mest påtagliga brister, både vad gäller ortsmiljö och vägens funktion. Med en ny sträckning förbi Gärsnäs förbättras tillförlitlighet och kontinuitet på väg 11 för såväl arbetspendling som näringslivets transporter, samtidigt som boendemiljö genom orten påverkas mindre av genomgående trafik. Samtidigt kommer jordbruksmark tas i anspråk till förmån för förbifarten, vilket är negativt utifrån hushållning av jordbruksmark och Sveriges självförsörjningsförmåga. Samtidigt finns behovet av att kommunen och Trafikverket undersöker möjligheter att göra anpassningar av befintlig väg innan jordbruksmark tas i anspråk för en ny förbifart.

Näringsliv och arbetsmarknad

Näringslivet inom Simrishamns kommuns geografiska område kännetecknas av en branschbredd och stor geografisk spridning över hela kommunens yta. Näringslivet består

främst av små och medelstora företag och en majoritet av företagen finns i byarna eller på landsbygden. Särskilt starka kluster är livsmedel, besöksnäring, tillverkningsindustri, destination- och platsutveckling, bygg- och handel samt service och tjänsteföretag.

Kommunens planreserv och utbyggnadsområden för verksamheter är koncentrerade till Simrishamn, Gärsnäs. Utbyggnadsområdena i Simrishamn och Gärsnäs ligger i närhet till stora kommunikationsstråk för såväl, cykel, kollektivtrafik och biltrafik.

Det ska vara enkelt att etablera, driva och utveckla verksamheter och företag i Simrishamns kommun, vilket planförslaget tillgodoser för genom att reservera ytor som möjliggör för etablering i lägen som över lag ligger nära större trafikstråk.

Kommunen hushållar även med mark genom att uppmuntra företag och verksamheter att utvecklas på redan planlagd mark för verksamheter. Detta skapar även en större flexibilitet och snabbare etableringsprocesser för företagen.

Simrishamns kommun anger även en viss inriktning för verksamhetsområdet vid Simrishamns hamnområde, där fokus ska vara på havsbaserade näringar. Ytterligare koncepttänk presenteras för andra verksamhetsområden, vilket skapar ett helhetstänk och en riktning för utvecklingen. Detta är positivt då det skapar förutsägbarhet för företag som vill utveckla och etableras i områdena.

Utifrån perspektivet social hållbarhet är det positivt att den stora majoriteten av utbyggnadsområdena för verksamheter är lättillgängliga för gång, cykel, bil och kollektivtrafik. Utöver det är det även positivt att det pekas ut utbyggnadsområden i flera av kommunens orter. Nya utbyggnadsområden skapar förutsättningar för att utveckla ett bredare bostadsbestånd, nya mötesplatser och offentlig- och kommersiell service.

Det som däremot hade kunnat utvecklas i planförslaget är hur förutsättningarna kan bli bättre för näringsliv och verksamheter att etablera sig på landsbygden. I planförslaget berörs landsbygden i en begränsad omfattning.

Kommunekonomi

Planförslagets prognostiserade befolkningstillväxt ger marginellt bidrag till kommunens ekonomi, vilket innebär att investeringsbehovet i planförslaget behöver finansieras med andra metoder än ökade skatteintäkter till följd av befolkningsökning. Det är därför positivt att planförslaget redogör för ett flertal ställningstagande som verkar för att göra kommunen mer attraktiv för nya invånare. Önskvärt är om planförslaget tydligare presenterat ställningstagande om behovet av samverkan med andra aktörer för att hitta nya finansieringsformer för investeringar.

Konsekvenser av nollalternativet

Jämfört med nollalternativet föreslår planförslaget inga nya utbyggnadsområden för verksamheter. Planförslaget är inte lika tydlig som nollalternativet avseende hur kommunens besöksvärden kan tillvaratas och utvecklas för att främja näringslivsutveckling. Planförslaget saknar även tydliga ställningstagande om hur möjligheterna för näringslivsutveckling på landsbygden kan bli bättre.

I nollalternativet finns förslaget förbifart Simrishamn som var tänkt att minska den tunga trafiken genom staden, vilket skulle vara positivt för boendemiljön. Samtidigt skulle förbifart Simrishamn

kunna innebära sämre förutsättningar för besöksverksamheter inne i staden och att jordbruksmark tas i anspråk.

Jämfört med nollalternativet ligger samtliga nya utbyggnadsområden för bostäder i nära anslutning till kollektivtrafik, vilket är positivt för den sociala hållbarheten. Planförslaget innehåller även en mer koncentrerad utveckling med ett färre antal nya områden än nollalternativet.

Planförslaget innebär även fler utbyggnadsområden för bostäder i inlandsbyarna Gärsnäs, Borrbý, Hammenhög och S:t Olof, vilket skapar bättre förutsättning för utveckling i fler delar av kommunen jämfört med nollalternativet.

I jämförelse med nollalternativet presenterar planförslaget färre utbyggnadsområden och en begränsad buffert för ny exploatering.

Hälsa och livskvalitet

I detta avsnitt behandlas översiktsplanens planering och påverkan på människors välbefinnande och jämlikhet mellan olika samhällsgrupper.

Bedömningsgrunder och mål

Folkhälsa är ett samlingsbegrepp för hela befolkningens hälsotillstånd. En god folkhälsa innebär att hälsan är så god som möjligt och samtidigt jämnt fördelat mellan olika samhällsgrupper. Denna hållbarhetsbedömning utgår ifrån aspekterna tillgång till natur och grönsstruktur, förutsättningar för rekreation, friluftsliv, fysisk aktivitet och utbudet av kultur- och fritid samt luftkvalitet och buller.

Folkhälsa berörs även under rubrikerna vardagsliv och social sammanhållning, samt under aspekten bostäder och sysselsättning genom kopplingar till folkhälsopolitiska målområde 5. Med vardagsliv åsyftas här olika tillgänglighetsperspektiv med hänsyn till olika grupper i samhället, hur människors vardagsliv och livspussel påverkas. Bedömningen fokuserar på tillgänglighet till service och tillgång till gång-, cykel-, och kollektivtrafik.

Med social sammanhållning åsyftas möjlighet till och förutsättningar för människor att vistas i det offentliga rummet, att mötas, att skapa förståelse och acceptans för samhällets mångfald. Fokus är att bedöma aspekter som barriärer, mötesplatser samt trygghet. Hälsa och livskvalitet omfattas både av Agenda 2030, nationella miljömål och folkhälsomål.

Översiktsplanen bedöms kunna påverka Agenda 2030-målen 3. Hälsa och välbefinnande, 9. Hållbar industri, innovation och infrastruktur och 11 Hållbara städer och samhällen. Av de nationella miljömålen kan översiktsplanen påverka Frisk luft, Giftfri miljö, Säker strålmiljö, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö samt Ett rikt växt- och djurliv. Beröringen med flertalet av miljömålen handlar om friluftsliv. Sedan barnkonventionen blev svensk lag 2020 ska barns rättigheter beaktas vid beslutsprocesser som rör barn.

Konsekvenser av planförslaget

Planförslaget presenterar en ett begränsat antal ställningstagande som syftar till att främja folkhälsan. I visionen för de flesta av inlandsbyarna och kustbyarna presenteras en vision och ställningstagande som i grunden handlar om att förbättra folkhälsan. Exempelvis föreslås utveckling av befintliga parker, grönsråd och mötesplatser. Däremot redogörs inte vem

mötesplatserna är avsedda till. Det går även att skildra en ojämn fördelning av önskvärda satsningar där framför allt är invånarna i Simrishamn och Gärsnäs kommer gynnas. Dock är det värt att tillägga att dessa två orter är de två största inom kommunen sett till antalet invånare. Däremot föreslås nya gång- och cykelstråk mellan flera inlandsbyar, vilket möjliggör för fler att röra på sig och uppleva landskapet mellan inlandsbyarna.

I Simrishamns kommun finns en god tillgång till kustnära rekreation för boende längs kusten och för personer med bil. Det finns flera rekreationsområden och besöksmål längs hela kusten. I planförslaget är det främst i Simrishamns stad som det föreslås satsningar som ska främja för kustnära rekreation. Här är kommunen självkritisk och ser behovet av ett helhetsgrepp avseende hur tillgången till kustnära rekreation kan utvecklas i hela kommunen. Det är positivt att planförslaget inkluderar vikten av grönska för att skydda boende mot ett förändrat klimat. Mer grönska är något som gynnar folkhälsan och minskar riskerna för utsatta grupper, exempelvis för barn och äldre.

I planförslaget presenteras förtätning av befintlig bebyggelse, vilket kan innebära att förorenad mark kan komma att tas i anspråk. Utbyggnad i områden med markföroreningar innebär att dessa områden behöver hanteras/saneras, vilket medför att antalet förorenade områden på sikt kan minska i kommunen. Detta tillsammans med att kommunen ska verka för att de av länsstyrelsen prioriterade förorenade områden ska undersökas vidare och att lämpliga åtgärder ska vidtas bedöms kunna ge positiva effekter på människors hälsa och säkerhet.

Det är även av vikt att frågan om bullernivåer inkluderas i tillståndprocesserna för nya vindkraft inom utpekade utbyggnadsområden och utbredningsområden för vindkraft i planförslaget.

Det finns ett par trafiksträckor i kommunen som utgör transportleder för farligt gods. Utöver de som pekas ut i avsnittet Värden och hänsyn finns även museijärnvägen mellan S:t Olof och Vitaby där rättigheter finns att transportera farligt gods. Hänsyn till detta behöver tas i kommande planering. I planförslaget finns det flera utpekade utbyggnadsområden längs transportlederna för farligt gods (vägarna) och det är viktigt att ta hänsyn till rekommenderat avstånd mellan trafikled och ny bebyggelse. Utifrån ett folkhälsoperspektiv är förslaget om förbifart Gärsnäs positivt. Det innebär att förbifarten kommer avlasta väg 11 som går genom orten. Det kommer troligtvis leda till lägre bullernivåer, minskad risk för olyckor och förbättrad luftkvalitet.

I övrigt är det positivt att planförslaget presenterar information om miljökvalitetsnormer och hur kommunen ska arbeta vidare med det. Samtidigt skulle planförslaget kunna presentera skarpare ställningstagande kring arbetet med att uppnå miljökvalitetsnormerna.

Bedömningen är att utpekade utbyggnadsområden kommer inte medföra risk för försämring av människors hälsa med avseende på luftkvalitet.

Vardagsliv

I planeringsunderlaget finns ett flertal ställningstagande som är relevanta och positiva för social hållbarhet och människors vardagsliv. Dessa handlar om att underlätta för hållbart resande genom att förbättra tillgängligheten till tågstationer, förbättra gång- och cykelvägar och pendlarparkeringar. Detta är satsningar som kommer förenkla ett hållbart resande för människor och ökar tillgången till service för fler medborgare.

Det är även positivt att kommunen ska arbeta för att förbättra framkomligheten och restiden på väg 9 och 11. Båda vägarna har under delar av året mycket trafik och nyttjas därmed av många

invånare och besökare i kommunen. Bättre framkomlighet minskar stressnivån och förbättrar vardagslivet.

Vad gäller digital infrastruktur finns det flera avsnitt som handlar om att kommunen ska verka för att fler ska ha tillgång till bredbandsnätet och mobiltäckning, vilket är positivt eftersom den digitala infrastrukturen skapar förutsättningar för ett fungerande vardagsliv.

Vad gäller energiförsörjning är det positivt att planförslaget uppmuntrar elnätsbolagen att förbättra kapaciteten i elnätet och öka produktionen av förnybar energi. Detta är en viktig förutsättning för att fler människor ska välja elbil och bidra till den gröna omställningen.

Social sammanhållning

Planförslaget presenterar ett begränsat antal ställningstagande som syftar till att stärka den sociala sammanhållningen. Planförslaget presenterar flera ställningstagande som handlar om att utveckla mötesplatser, fokusera på flera åldersgrupper och kommunen ska bredda och fördjupa kultur- och fritidsutbudet. Detta är positivt för den sociala sammanhållningen.

Konsekvenser nollalternativet

- I jämförelse med nollalternativet behandlar planförslaget folkhälsa och social gemenskap i mindre utsträckning. Det är färre ställningstagande och färre tänkta satsningar. Samtidigt är kommunens bedömning att planförslaget är realistiskt att genomföra under en 15 års period.
- Utifrån ett folkhälsoperspektiv är det positivt att planförslaget föreslår färre utbyggnadsområden utmed väg 9 och 11 där det är mycket trafik.
- Utifrån ett folkhälsoperspektiv är det negativt att förbifart Simrishamn är borttaget i planförslaget då satsningen har potential att förbättra folkhälsan för boende i Simrishamn.
- I jämförelse med nollalternativet har planförslaget tagit hänsyn till klimatrelaterade risker för människor som vistas i kommunen. Nollalternativet har främst haft fokus på stigande havsnivåer och kusterosion.
- I jämförelse med nollalternativet har planförslaget inkluderat ett tydligt ställningstagande om vikten av att öka kapaciteten i elnätet. Skillnaden mellan planförslaget och nollalternativet kan bero på kontexten. Idag är det större begränsningar i elnätet samtidigt som det talas alltmer om den gröna omställningen som kräver mer elektricitet. Tillgången till el är en grundläggande förutsättning för att klara den gröna omställningen, säkerställa en god hälsa och ett fungerande vardagsliv för människor.

Delaktighet och demokrati

I avsnittet delaktighet och demokrati hanteras framtagandet av översiktsplanen med perspektiv som dialog och delaktighet och hur olika grupper har involverats och kommit till tals. Delaktighet och demokrati är centrala aspekter för hållbar utveckling.

BEDÖMNINGSGRUNDER OCH MÅL

Delaktighet och demokrati omfattas av Agenda 2030-mål. Översiktsplanen bedöms kunna påverka Agenda 2030-målen 11 Hållbara städer och samhällen (delmål 3) och 16 Fredliga och inkluderande samhällen (delmål 7). Översiktsplanen bedöms inom temat Delaktighet och demokrati även påverka övergripande aspekter som jämställdhet, jämlikhet och barnperspektiv. Dessa perspektiv kopplas till Agenda 2030 (Mål 5 Jämställdhet och Mål 10 Minskad ojämlikhet),

samt barnkonventionen och nationella folkhälso- och jämställdhetsmål. De flesta av de regionala och kommunala målen som berör ovanstående perspektiv överensstämmer med de globala och nationella målen.

Dialog i processen

Simrishamns kommun har tagit fram en kommunikationsplan för översiktsplaneprocessen. Syftet med kommunikationsplanen är att informera om att kommunen arbetar för att ta fram en ny översiktsplan och skapa förståelse för vad det är och få människor att tycka till om översiktsplanen. Kommunen har identifierat flera målgrupper, exempelvis boende, företagare, föreningar, yngre, äldre och medelålders.

Under våren 2024 samlade kommunen in kommuninvånarnas synpunkter och förslag via en dialogkarta. Syftet med den tidiga dialogen var att fånga upp idéer från invånarna i ett tidigt skede i processen och få en övergripande bild av vilka utvecklingsområden som är viktigt för kommunen. I dialogkartan fanns det möjlighet att lämna synpunkter kopplat till en plats som antingen upplevdes som bra eller där man hade ett förslag på förbättring. Dialogkartan presenterades för föreningar, företagare, byalag, ungdomsrådet samt seniorrådet. I Gärsnäs, Hammenhög, Borby och Sankt Olof fanns möjlighet att under varsin eftermiddag lämna synpunkter på en fysisk karta som sedan digitaliserades.

Kommunen har även informerat om dialogkartan i sociala medier och på kommunens hemsida.

Bedömning av dialog och planförslag

Sammantaget är det positivt att kommunen har tagit fram en kommunikationsplan som så tydligt förespråkar invånarnas delaktighet.

Samråd-och granskningsskeden

Fylls på efter samråd och granskning.

Miljökvalitetsnormer

Enligt 5 kapitel miljöbalken får regeringen meddela föreskrifter om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt, om det behövs för att varaktigt skydda människors hälsa eller miljön eller för att avhjälpa skador på eller olägenheter för människors hälsa eller miljön (miljökvalitetsnormer). Miljökvalitetsnormerna anger de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Sveriges vatten är indelade i vattenförekomster och klassade efter vilken status vattenförekomsten har idag. En vattenförekomst kan utgöras av vattendrag, sjöar, kustvatten och grundvatten. Varje vattenförekomst har även fastställda miljökvalitetsnormer (MKN) som anger vilken status vattenförekomsten ska uppnå och när detta ska vara uppnått. För ytvatten klassas kvaliteten på vattenförekomsten med ekologisk och kemisk status. Grundvattenförekomster klassas efter kemisk och kvantitativ status.

De vattendrag som ej uppnått god ekologisk status är Tommarpsån och Kabusaån vilka har en måttlig ekologisk status idag, alltså sämre än det gränsvärde som krävs. Orsakerna till den låga klassningen är framför allt problem med övergödning. Här hade det varit önskvärt om kommunen presenterade ett skarpare ställningstaganden för hur övergödningen ska minska i Tommarpsån och Kabusaån.

För kustvattnet i kommunen är den ekologiska statusen måttlig.

Det är positivt att kommunen är restriktiv med nybyggnation inom dikningsföretag, båtnadsområden och vattenskyddsområden.

Kommunen har endast ett fåtal ställningstagande som berör miljökvalitetsnormer för vatten. Kommunen redogör bland annat att kommunen ska tillsammans med andra aktörer verka för att vattenkvaliteten förbättras. Översiktsplanen är endast ett av flera verktyg som behövs för att följa miljökvalitetsnormer och det är viktigt att i fortsatt fördjupat arbete arbeta vidare med de problem som finns för de specifika vattenförekommsterna. Det är dock önskvärt om översiktsplanen presenterar fler ställningstagande med hänsyn till miljökvalitetsnormer för vatten.

Det är positivt att översiktsplanen hänvisar till kommunens vattentjänstplan som är kommunens primära verktyg för att fördjupat hantera där miljökvalitetsnormer för vatten.

Det är även positivt att planförslaget pekar ut kustskydd för Kiviks reningsverk då detta verk ligger dåligt till utifrån stigande havsnivåer och kusterosion. Med ett kustskydd minskar risken för utsläpp i havet från Kiviks reningsverk och därmed övergödning i Östersjön.

Miljökvalitetsnormer för luft

De i översiktsplanen föreslagna utbyggnadsområdena för verksamheter bedöms kunna leda till ökning av godstransporter och även i viss del till pendling. De föreslagna utbyggnaderna av bostäder tillsammans med förtätning av orter kan också medföra viss ökning av trafik. Den totala trafikökningen bedöms dock inte så stor att miljökvalitetsnormer för luft riskerar att överskridas.

Miljökvalitetsnormer för buller

Simrishamns kommun har en antagen policy för utbyggnad av bostäder i närheten till Ravlunda skjutfält. I planförslaget föreslås inga nya utbyggnadsområden som bedöms påverkas av bullernivåer från Ravlunda skjutfält.

För ett antal utbyggnadsområden i närheten till riksväg 9 och 11 kan behov av bullerutredning behövas vid planläggning. Likaså finns det ett behov av bullerutredning för utbyggnadsområden i centrala Simrishamn som ligger i närheten till verksamheter.

Konsekvenser nollalternativet

- I jämförelse med nollalternativet har planförslaget mer övergripande resonemang och information om miljökvalitetsnormerna. Nollalternativet presenterar mer detaljerad information om miljökvalitetsnormer för olika delar av kommunen och vad statusen är i skrivande stund. Kommunens bedömning är att detta kan bero på att vattentjänstplanen har tillkommit efter nollalternativet vann laga kraft.

Samlad bedömning

Föreslagen utbyggnad enligt planförslaget bedöms övergripande innebära att marken används på ett lämpligt sätt och hushåller med våra gemensamma resurser. Kommunens tätorter behöver ha möjlighet att växa och det innebär att jordbruksmark behöver tas i anspråk för utbyggnadsområden och förbifart Gärsnäs. En del av den jordbruksmark som tas i anspråk är mindre lämplig för ett rationellt och storskaligt jordbruk, vilket är det dominerade jordbruket i Skåne. Bedömningen är att planförslaget inte äventyrar kommande generationers möjligheter att kunna tillfredsställa sina behov.

En stor del av kommunens attraktivitet består av de natur- och kulturvärden som finns inom kommunens geografiska område. Det är positivt att antalet utbyggnadsområden i kustorterna har minskat, det är även i de områden som kommunen har störst natur- och kulturvärden. Planförslaget bör dock ta ett större grepp om hur naturvärdena ska värnas och stärkas.

Däremot har kommunen tagit ett stort grepp om kulturmiljövärdena, både i beskrivningarna av utbyggnadsområdena samt kopplingen till kommunens Arkitektur- och kulturmiljöprogram.

Klimatförändringarna kommer med största sannolikhet innebära stora påfrestningar och förändringar för våra samhällen. Således är det positivt att kommunen tar ett större grepp om klimatfrågan i form av riskkartor och strategiska åtgärdsförslag för såväl bevarande av naturvärden som byggd miljö. Planförslaget har även anpassats till hur samhällsutvecklingen kan verka för att minska utsläppen i form av utbyggnadsområden i anslutning till kollektivtrafikstråk, förtätning, möjliggörande av ny förnybar energiproduktion.

Planförslaget presenterar grön-och blå strukturer och av starka grön-blå infrastruktur för att bevara biologisk mångfald och klimatanpassa landskapet, vilket är positivt för byggd miljö och jordbruket.

Planförslaget presenterar ett begränsat ställningstagande rörande social hållbarhet. Det är dock positivt att planförslaget presenterar förslag på nya mötesplatser och ny infrastruktur, vilket minskar sociala barriärer och kan stärka gemenskapen. Det saknas dock flera ställningstagande rörande perspektiv som tillgänglighet och stärka socioekonomiskt svaga grupper i planförslaget.

Ny bebyggelse och verksamheter planeras i anslutning till befintlig bebyggelse och kan därmed dra nytta av befintlig infrastruktur och service, vilket hushållar på våra gemensamma resurser.

Kommunens strategi är att prioritera realiseringen av planreserven och att utbyggnadsområdena kompletterar planreserven. Kommunen bedömer att utbyggnadsområdena och planreserven matchar det prognostiserade behovet under planperioden, dock något i underkant. Detta är något som bör analyseras vidare mellan samråd och granskning.

Kommunen bedömer att det är positivt att planförslaget har ett större fokus på inlandsbyarna, vilket i stort kan minska den ojämna geografiska utvecklingen.

Fortsatt arbete och uppföljning

Enligt 6 kap 11 § 5 miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla uppgifter om de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa betydande negativa miljöeffekter.

I en miljökonsekvensbeskrivning kan inte alla effekter beskrivas fullt ut i detalj. Påverkan på denna plannivå är svårbedömd och det kommer krävas ytterligare utredningar för att i ett senare skede klargöra konsekvenserna i detalj. Denna hållbarhetsbedömning ska därför ses som en fortgående process snarare än som en färdig och avslutad handling.

Följande behov av fortsatt arbete i den efterkommande planeringen har identifierats:

- Fortsätta arbetet med åtgärder utifrån specifika problem som finns för vattenförekomsterna för att uppfylla miljökvalitetsnormer.
- Utredda vidare hur utpekade kustskyddsområden kommer påverka omgivningen och de värden som finns på platsen.
- Ökat behov av vattenuttag vid exploatering vilket kan öka risken för överuttag med vattenbrist som konsekvens. Detta behöver undersökas vidare i kommande planeringsprocesser.
- Utredda vidare hur utbyggnadsområden påverkar bland annat naturvärden och jordbruksmark.
- I det fortsatta arbetet med förbifart Gärsnäs krävs utredningar om hur satsningen kommer påverka omgivningen. Förbifarten tar bland annat jordbruksmark i anspråk.
- I den fortsatta planeringen krävs undersökningar om hur en framtida havsbaserad vindkraftspark kommer påverka marinbiologiska värden.
- Utredda vidare hur den biologiska mångfalden kan säkerställas även i framtiden med hänsyn till bland annat klimatförändringar och invasiva arter.

Uppföljning

Enligt 6 kap 11 § 5 miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför. Uppföljningen av den betydande miljöpåverkan av översiktsplanen ska ske genom befintliga tillsyns- och miljöövervakningssystem. I samband med framtagande av ny planeringsstrategi för översiktsplanen ska kommunen följa upp hur framtagna detaljplaner och annat planeringsunderlag har hanterat frågor avseende vattenfrågor och klimatpåverkan, alltså aspekter av betydande miljöpåverkan i den här hållbarhetsbedömningen.